

From:
Sent: Tuesday, December 15, 2020 21:16:53
To:

Cc:
Subject: Berekening van de door het Rijk gecachte rendementen, ingeboekte besparingen en geïnde belastingen door bouw en exploitatieopzet Westerscheldetunnel
Attachments: Zeeland Tolvrij - winst door tolheffing oftewel de Woekerpolis door de Staat aan de Provincie Zeeland 2009.pdf

---

Geacht Statenlid,

Eerder heeft de Stichting Zeeland Tolvrij u een berekening gezonden waarin wij aangaven dat de beantwoording van de vraag van FvD - wat het zou kosten om de Westerscheldetunnel tolvrij te maken-, door ons op basis van de beschikbare stukken niet verder dan tot €265 mln onderbouwd kon worden. Dit terwijl GS eerder spraken over €450 mln en in de beantwoording uitkwamen op €400 mln. Dat was deel één van ons drieluik

Inmiddels hebben onze mensen de jaarrekeningen vanaf 2003 tegen het licht gehouden en komen we tot de conclusie dat het Rijk, waar u uw lobby zich op richt om de tunnel tolvrij te maken, inmiddels niet alleen haar investering in de tunnel heeft terugverdiend maar daar bovenop ook winsten en besparingen heeft geboekt die tot en met 2019 oplopen tot een totaal van €755 mln.

Wij hebben onze berekeningen aan het papier toevertrouwd voorzien van staatjes waarmee de financiële kant van het verhaal geïllustreerd wordt. Wij hebben de Tweede Kamerleden van onze bevindingen op de hoogte gebracht. Dit is deel twee van ons drieluik.

Begin volgend jaar zullen wij stilstaan bij de vraag of de tolheffing in de Westerscheldetunnel beleidsmatig nog wel verdedigbaar is. Dat wordt deel drie van onze drieluik.

In de verwachting dat u een en ander met belangstelling tot u zult nemen, namens Zeeland Tolvrij,

Hoogachtend,

TOLHEFFING WESTERSCHELDETUNNEL: WINSTMODEL VOOR DE OVERHEID

Sinds de opening van de Westerscheldetunnel in 2003 is er door gebruikers tol betaald om de aanlegkosten van de tunnel terug te verdienen, maar ook om een significante winst uit te kunnen keren aan het Rijk en de Provincie Zeeland. Zo heeft het Rijk op deze manier niet alleen haar initiële investering van circa €730 mln¹ al terugverdiend, maar daarbovenop ook winsten en besparingen geboekt die tot en met 2019 oplopen tot een totaal van circa €755 mln.

Tot en met 2033 kunnen de totale winsten en besparingen voor het Rijk naar schatting zelfs toenemen tot €1 miljard. Deze situatie is ontstaan doordat bij de start van het project is gekozen voor een aanpak gericht op rendement en privatisering, en die de Westerscheldetunnel heeft gevormd tot een winstmachine voor het Rijk en de Provincie Zeeland. Dit terwijl het gebruik van de tunnel voor veel Zeeuwen steeds meer een noodzaak is geworden, onder meer door de toenemende centralisatie van voorzieningen. De kosten om de tunnel vanaf 2021 tolvrij maken, en deze situatie naar de toekomst toe te herstellen, vallen in het niet bij de winsten en besparingen die door het Rijk al zijn behaald.

In 1998 is een constructie opgezet waarbij het Rijk optrad als durfinvesteerder, en de aanleg van de Westerscheldetunnel voor het leeuwendeel heeft voorgeschoten tegen een rendement van minstens 7,5%. De Provincie Zeeland had destijds niet het budget voor de aanleg van de tunnel, en het Rijk wilde de kosten niet dragen voor een vaste oeververbinding. Wel was het Rijk uiteindelijk bereid om als investeerder in eerste instantie de aanlegkosten te financieren, maar alleen op basis van een bijzondere aanpak gebaseerd op tolheffing, een constructie die privatisering mogelijk maakt, en ten minste 7,5% rendement voor het Rijk.

In andere woorden, de constructie die met de Tunnelwet en de oprichting van de NV werd opgezet was niet bedoeld om alleen de kostprijs terug te verdienen, maar ook om winstgevend te zijn voor de aandeelhouder.

Met de verkoop van haar aandelen heeft het Rijk in 2009 haar winst verzilverd. Bezorgd over de borging van het publiek belang, besloot de Provincie Zeeland om zich in 2006 uit te spreken tegen privatisering en in 2009 de aandelen van het Rijk geheel over te nemen. Bij deze verkoop verdiende het Rijk niet alleen haar investering terug, maar verzilverde het ook in één keer haar 7,5% rendement op de investering tot en met 2009. Bij deze verkoop kocht het Rijk ook haar bijdrage aan de exploitatie van de tunnel af tot en met 2033 voor een eenmalige som van €881 mln.

Het verschil moest de Provincie Zeeland nog bijleggen om de aandelen over te nemen (€89 mln). Vanaf dat moment ging de jaarlijkse winstuitkering niet meer naar het Rijk, maar geheel naar de Provincie Zeeland. Dit speelde een belangrijke rol bij de verkoop van de aandelen, omdat de Provincie met deze nieuwe inkomstenbron in staat was om o.a. de Sluiskiltunnel te financieren.

---

¹ Bedragen in deze notitie zijn afgerond op miljoenen. Cijfers zijn gebaseerd op de jaarverslagen van de NV Westerscheldetunnel.

Feiten en cijfers Westerscheldetunnel

in historisch perspectief (5-12-2020)

Netto Investerings - Verkoop aandelen aan Provincie Zeeland - Bijdrage 'veren' Staat/Provincie - Omzetbelasting (ofwel de tunnel wordt 2 keer betaald)

Alles bij elkaar heeft de bouw van de Westerscheldetunnel het Rijk tot en met 2019 al circa €755 mln opgeleverd aan winst en besparingen.

- **€543 mln rendement:** Het Rijk verlangde een rendement op haar investering van ten minste 7,5%. Dit is opgenomen in de verkoopprijs van €971 mln die in 2009 door de Provincie Zeeland is betaald voor de overname van de tunnel. In dit bedrag van €971 mln zit €428 mln om de resterende inleg van het Rijk terug te betalen.² De rest, €543 mln, is winst voor het Rijk.

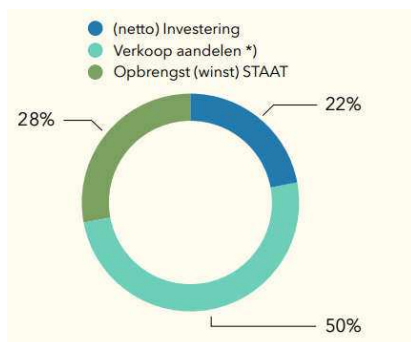
(1) (netto) Investerings 1998-2009

Aandelenkapitaal	€ 76.558.000
Extra kapitaal (agio)	€ 689.023.000
Totale investering	€ 765.581.000
af: terugontvangen kapitaal (agio)	-€ 157.000.000
af: reeds ontvangen dividend	-€ 159.926.000
Netto geïnvesteerd bedrag 1/7/2009	€ 448.655.000
Aandeel STAAT 95,4%	€ 428.017.00

(2) VERKOOP aandelen aan de Provincie Zeeland

Bedrag	Staat 95,4%
(netto) Investering	€ 428.017.000
Verkoop aandelen *)	€ 970.749.000
Opbrengst (winst) STAAT	€ 542.732.000

*) Basis: 7,5% rendementseis STAAT op basis van het Netto geïnvesteerd bedrag!

² Er is initieel €766 mln geïnvesteerd door het Rijk en de Provincie Zeeland, maar voorafgaand aan de verkoop was al €317 mln terugbetaald via dividenden en terugontvangen kapitaal (agio) waardoor er €428 mln overbleef als investering van het Rijk.

- **€92 mln btw:** Over de ontvangen tol wordt btw gerekend. Met totale tolopbrengsten van €458 mln tot en met 2019 komt dat neer op een geschatte btw afdracht voor het Rijk van €92 mln.

(6) Afdracht Omzetbelasting over de ontvangen TOL

Bedrag	OMZET	BTW
Omzet 19% tot 2012	€ 213.576.000	€ 40.580.000
Omzet 21% vanaf 2013	€ 244.316.000	€ 51.310.000
Totale gerealiseerde tolopbrengsten t/m 2019	€ 457.892.000	€ 91.890.000
Schatting 2020 t/m 2033 (€ 32.500.000 * 13 jaar) tegen 21%	€ 422.500.000	€ 88.730.000
Tolinkomsten resp. BTW	€ 880.392.000	€ 180.620.000

- **Circa €120 mln besparingen op rijksbijdrage aan oeververbinding:** Vóór de bouw van de Westerscheldetunnel droeg het Rijk bij aan de veerverbindingen over de Westerschelde. Na de bouw van de tunnel is dit omgezet naar een jaarlijkse bijdrage voor de exploitatie van de tunnel. Deze bijdrage liep op, en was in 2009 circa €50 mln. Met de verkoop van haar aandelen heeft het Rijk deze jaarlijkse bijdrage afgekocht voor een eenmalig bedrag van €881 mln, waarmee de jaarlijkse bijdrage van het Rijk effectief verlaagd is naar €38 mln per jaar tot en met 2033 (wat voor de tien jaar tussen 2009 en 2019 een verschil oplevert van €120 mln). Gelet op het oplopende karakter van de bijdrage voor 2009 is dit nog een conservatieve schatting. Wel moet vermeld worden dat bij deze vertaling naar een jaarlijkse bijdrage nog geen rekening gehouden is met de rekenrente (4,5%) en indexatie (1,5%) die gebruikt is bij het vaststellen van het afkoopbedrag, en de mate waarin deze in de praktijk realistisch zijn gebleken.³

(3) Bijdrage 'veren' historie Westerscheldetunnel NV door Staat/Provincie

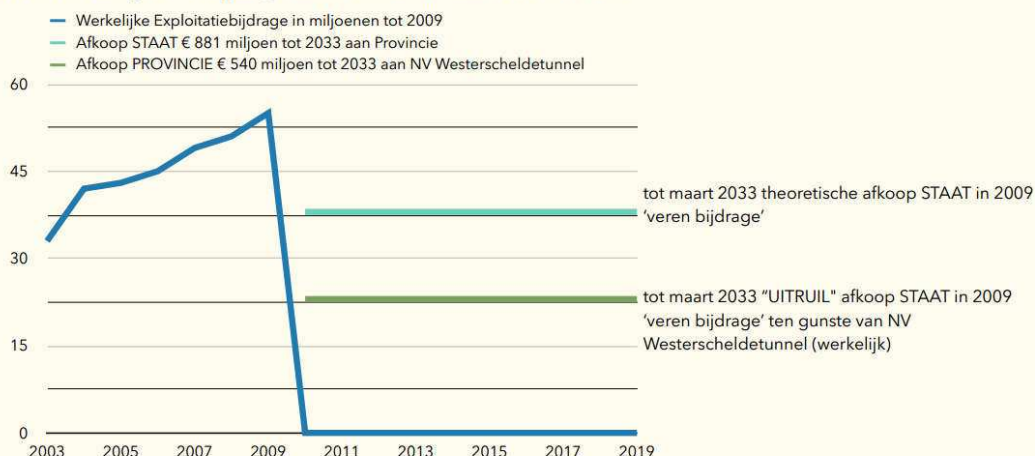

³ De eenmalige afkoopsum is door het Rijk aan de Provincie Zeeland betaald. De Provincie heeft op haar beurt in 2009 een deel hiervan doorgezet naar de NV die de tunnel exploiteert. Door maar €540 mln over te maken in plaats van €881 mln, is hiermee de jaarlijkse exploitatiebijdrage effectief verlaagd van €55 in 2009 naar €23 mln vanaf 2010. Effectief worden hierdoor de dividenden die de Provincie jaarlijks ontvangt verlaagd (de €341 mln die niet is doorgezet naar de NV kan gezien worden als een voorschot voor de Provincie op toekomstige dividenden).

(4) Bijdrage 'veren' historie Westerscheldetunnel NV vs AFKOOP door Staat/Provincie-1

Bedrag	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Werkelijke Exploitatiebijdrage in miljoenen tot 2009	33	42	43	45	49	51	55	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Afkoop STAAT € 881 miljoen tot 2033 aan Provincie								38	38	38	38	38	38	38	38	38	38
Afkoop PROVINCIE € 540 miljoen tot 2033 aan NV Westerscheldetunnel								23	23	23	23	23	23	23	23	23	23

(5) Effect afkoop verenbijdrage door STAAT en daarna PROVINCIE

Nog steeds betalen gebruikers van de tunnel voor het privatiseringsgedachtegoed uit 1998 en de winst die de overheid hierdoor maakt, terwijl de tunnel voor veel Zeeuwen een noodzakelijke voorziening is geworden door het centralisatiebeleid van diezelfde overheid. Zoals eerder genoemd heeft het Rijk met de Westerscheldetunnel niet alleen de bouwkosten voorgeschoten, maar ook een lucratieve investering voor zichzelf opgezet ten koste van de tolbetaler. Indien de gebruikers enkel de kostprijs van de tunnel zouden betalen, dan was deze al in 2019 afbetaald.

Dat niet alleen, de winsten en besparingen die door het Rijk en de Provincie worden behaald door deze constructie zullen tot 2033 alleen maar toenemen. Zo zal de btw die over de tol afgedragen wordt naar eigen schatting het Rijk nog eens €80-90 mln opleveren vanaf 2020. Ook werkt de verlaging van de jaarlijkse exploitatiebijdrage van het Rijk aan de tunnel door, wat voor de periode tussen 2020 en 2033 neerkomt op circa €160-170 mln.

Als de situatie ongewijzigd blijft, dan zal het Rijk ten koste van de tolbetaler al snel winsten en besparingen realiseren die rond de €1 miljard liggen. Daarbij ontvangt de Provincie Zeeland sinds 2009 alle resterende winst die met de tunnel gemaakt worden. Dit is geld wat direct of indirect betaald wordt aan de overheid bovenop reguliere belastingen en heffingen.

(7) Effecten UITRUIL afkoop 'veren-bijdrage' tov historie

Bedrag	WAS gemiddeld 2008/2009	Afkoop per jaar	Verschil per jaar	Aantal jaren	"Besparing" Staat resp. via Provincie
Besparing STAAT afkoop € 881 miljoen	€ 50.000.000	€ 38.000.000	€ 12.000.000	23	€ 276.000.000
Effect Provincie : "ontvangt € 881 miljoen en "koopt" af voor € 540 miljoen met NV Westerscheldetunnel	€ 38.000.000	€ 23.279.000	€ 14.721.000	23	€ 338.583.000
Totaal			€ 26.721.000	23	€ 614.583.000

Effect uitruil 'veren-bijdrage' komt ten laste van de NV Westerscheldetunnel als lagere exploitatie bijdrage en door tol-opbrengsten gecompenseerd moet worden over de periode 2009-2033

Deze situatie kan naar de toekomst toe hersteld worden door het tolvrij maken van de Westerscheldetunnel, waarbij de kosten hiervoor slechts een fractie zijn van de winsten en besparingen die al gerealiseerd zijn door het Rijk. De kosten voor het tolvrij maken van de Westerscheldetunnel worden door de Provincie Zeeland geschat op €400 mln, waarvan de Stichting Zeeland Tolvrij op basis van beschikbare informatie slechts €266 mln heeft weten te verifiëren.

(8) Conclusie de Westerscheldetunnel qua investering ad € 765.000.000 wordt minstens 2 keer betaald

Titel	Bedrag
Verkoop aandelen	€ 542.732.000
Besparing afkoop veren bijdrage	€ 614.583.000
	€ 1.157.315.000
BTW ontvangsten	€ 180.620.000
INKOMSTEN STAAT	€ 1.337.935.000
DIVIDENDUITKERINGEN NV Westerscheldetunnel	
periode Staat/Provincie	€ 159.992.000
periode Provincie t/m 2019	€ 135.497.000
	€ 295.489.000
Schatting periode 2020-2033	€ 150.000.000
	€ 445.489.000
Ontvangsten Staat/Provincie	€ 1.783.424.000

Ondanks dat het Rijk ook bij het tolvrij maken nog steeds winst heeft behaald uit haar investering, wordt er dan wel naar de toekomst toe voorkomen dat de overheid extra geld verdiend aan een overtocht die voor veel inwoners, in het bijzonder in Zeeuws Vlaanderen, in toenemende mate geen luxe maar noodzaak is.

Stichting Zeeland Tolvrij
6 december 2020